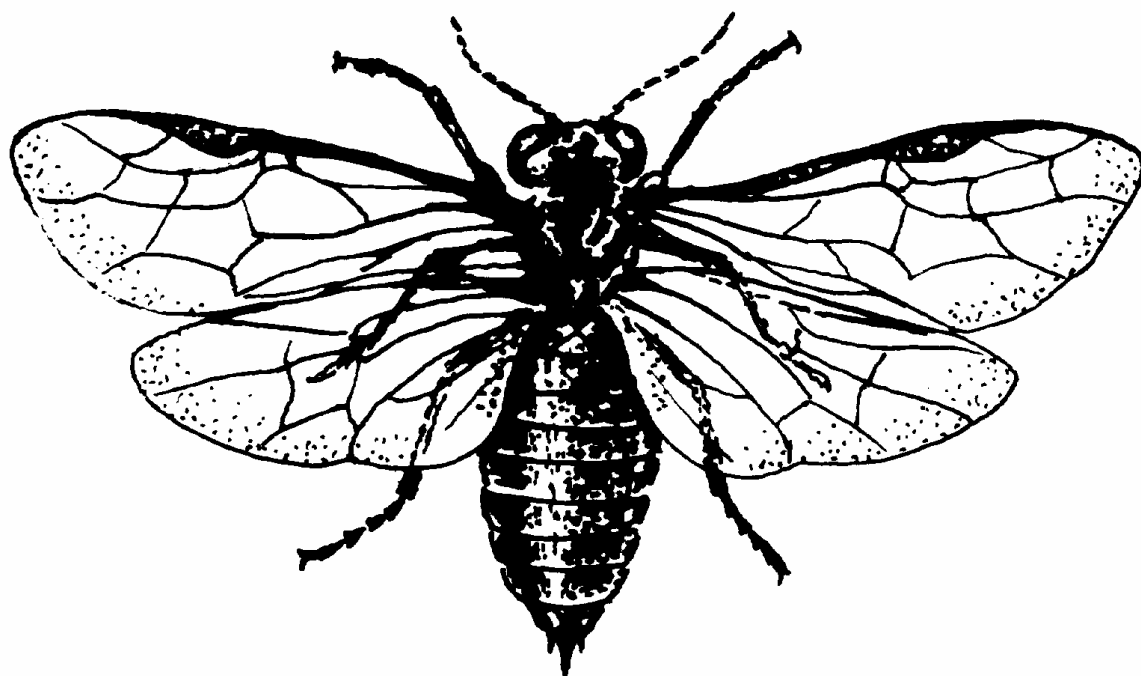

Rovarász Híradó

A Magyar Rovartani Társaság tájékoztatója
41. szám, 2006. január

Tartalom:

Megemlékezések — MRT hírek — Rövid hírek

Rovarász Híradó

a Magyar Rovartani Társaság
negyedéves tájékoztatója

A tájékoztatóban megfogalmazott vélemények nem minden esetben tükrözik a Szerkesztőbizottság és a Magyar Rovartani Társaság vezetőségének álláspontját.

Felelős szerkesztő: Haltrich Attila (HA)

Szerkesztőbizottság: Jenser Gábor (JG),
Rozner István (RI), Szalóki Dezső (SzD),
Mészáros Zoltán (MZ), Merkl Ottó (MO),
Balázs Klára (BK) és Szócs Gábor (SzG).

Szerkesztőség:

BCE, KeTK, Rovartani Tanszék,
1118, Budapest, Ménesi út. 44.
Telefon: 4826072
drótposta: attila.haltrich@uni-corvinus.hu

Magyar Rovartani Társaság (MRT)

Budapest VIII., Baross utca 13.
www.magyarrovartanitarsag.hu
A Magyar Rovartani Társaság célja és feladata a rovaran általános művelése, elsősorban a magyarországi rovarvilág kutatása és vizsgálata, valamint a rovarani ismeretek terjesztése.

Elnökség (2006)

Elnök: Dr. Mészáros Zoltán
I. alelnök: Dr. Merkl Ottó
II. alelnök: Dr. Szócs Gábor
Titkár: Rédei Dávid
Szerkesztő: Dr. Merkl Ottó
Pénztáros: Szalóki Dezső
Ellenőr: Simonyi Sándor
Jegyző: Kutasi Csaba

Ülések – a nyarat kivéve – minden hónap harmadik péntekén a BCE Kertészettudományi Karán, az „A” épület A/1 termében (Budapest XI., Ménesi út 44), délután 4 órakor.

Illusztrációk

Címlapon: alma-gyümölcsdarázs (*Hoplocampa testudinea*).
(Rajz: Pataky Ervin)

Végül bekövetkezett az, amitől tartottunk: a 2005-ös év 4. száma már nem jelent meg. A mostani szám is elég "szegényesre" sikeredett, de hát reménykedjünk, hogy a következőkre csak összejön az anyag.

*Kívánok a tagságnak **Boldog Új Évet** a szerkesztőbizottság nevében!*

2006. január

HA

Megemlékezések

Dr. Zsembery Sándor
(1922 – 2005)

1922. június 18-án Győrszentivánon született. 1942-ben a Bácsalmási Mezőgazdasági Középiskolában érettségizett majd egy év kihagyás után, 1943 őszén beiratkozott a Keszthelyi Mezőgazdasági Főiskolára. 1944 októberében tényleges katonai szolgálatra behívták Nagykanizsára, majd Érsekújvárra, Szlovákiába, Lengyelországba végül Németországba küldték az ezredével, ahol orosz-angol hadifogságba került. 1946 decemberében jött haza.

Diplomáját 1952-ben szerezte meg a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Mezőgazdaságtudományi Karán. Tanulmányai befejezése után a Cukoripari Igazgatóság hatáskörében dolgozott növényvédelmi felügyelőként 1964-ig. Feladatkörébe tartozott a cukorrépa kártevők

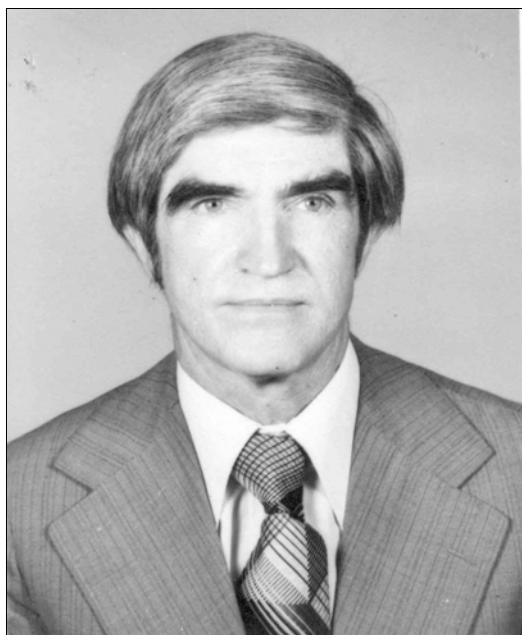
elleni védekezési módok kipróbálása, nagyüzemi bevezetése, a védekezések megszervezése és ellenőrzése az egész ország területén. 1952-től folyamatosan részt vett a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Növényvédelemtani Tanszékének oktatói munkájában. 1963-ban megszerezte a Mezőgazdaságtudományok Doktora címet. 1964. október 1-jén nevezték ki egyetemi adjunktusnak a GATE Növényvédelemtani Tanszékére. A cukorrépa kártevőit, gradológiai-ökológiai kérdéseit, a cukorrépa komplex, kombinált, gazdaságos és környezetkímélő növényvédelmének lehetőségeit kutatta eredményesen. Hivatalból is foglalkozott a cukorrépa kórokozóival és gyomszabályozási kérdéseivel. Évi rendszerességgel elkészítette a cukorrépa kártevők előrejelzését, kidolgozta az ipari cukorrépatermesztés, ill. a cukorrépa magtermesztés/vetőmagelőállítás növényvédelmi technológiáját, mindezt többéves kis és nagyparcellás peszticides laboratóriumi és nagyüzemi kísérletekre alapozva. Kutató munkája elismeréseként 1970-ben „Kiváló feltaláló” aranyfokozatot kapott, ugyanis új módszert dolgozott ki a cukorrépa vetőmag előkészítésével, kezelésével drázsírozásával kapcsolatban, melyet a 60-as években szabadalmaztatott. 1971-ben FAO ösztöndíjjal Angliába utazott, ahol a cukorrépa kártevők elleni védekezést tanulmányozta. 1974-1975-ben egy év időtartamra TESCO-szerződéssel Irakba kapott kiküldetést, ahol a répa-levéltetű és ennek vírusátvivő szerepe témában szakértőként dolgozott. Munkaviszonya 1986. december 31-én, nyugállományba vonulásakor szűnt meg hivatalosan. Családjá iránti rajongó szeretete mellett lételeme volt a hivatás, a tudás továbbadása a fiataloknak. Nappali és szakmérnök hallgatók ezrei, generációi nevelkedtek ki mellette az elmúlt évtizedek alatt. Nem lehet Magyarországon, és Európa számos országában úgy beszélni a cukorrépa kártevőiről, hogy ne kerülne szóba Zsembery tanár úr neve.

A DR. ZSEMBERY S. – DR. PATAKI E.: A cukorrépa kártevői c. munka 2000-ben megjelent az INDA Kiadónál, a cukoripar munkatársainak közreműködésével, támogatásával, 63 színes rajzzal, melyeket Pataki Ervin készített.

Nyugdíjas évei alatt is rendszeresen vállalt oktatási feladatokat a Növényvédelemtani tanszéken. Évről évre fordultak hozzá hallgatók segítségért elsősorban cukorrépa témában és mindig örömmel vállalt diplomamunka témavezetést is, legutóbb 2005 szeptember 26-ig.

Dr. Zsembery Sándor elismert szakember, tanító és nagyszerű munkatárs volt, barátai, ismerősei példaképként tisztelték és szerették. Emléke velünk marad.

Tóth Ferenc

(A képek a Magyar Rovartani Társaság 2005. december 16-án tartott megemlékezésén kerültek bemutatásra)

Sir Richard Southwood

1931. június 20.–2005. október 26.

T.R.E. Southwood professzor, a brit zoológia egyik központi alakja, 2005 októberében elhunyt. Minthogy neve a magyar rovarászok előtt is széles körben ismert (nem kis részben az *Ökológiai módszerek* című, gyakran forgatott könyve miatt), az alábbi rövid megemlékezéssel tisztelgünk előtte.

Richard Southwood pályája kezdetén a londoni Imperial College-ben dolgozott, és elsősorban poloskák taxonómiájával és ökológiájával foglalkozott. A brit szigetek poloskáiról Dennis Lestonnal közösen írt kézikönyve (*Land and Water Bugs of the British Isles*, 1959) máig is alapvető fontosságú munka. A poloskák mai rendszerének kialakulásában fontos állomást jelentett 1954-es, Lestonnal és Pendergrasttal közösen publikált cikke (Classification of the terrestrial Heteroptera. *Nature* 174: 91–92), mely az első kísérlet volt a polifiletikus szárazföldi poloskákon („Geocorisae”) belül természetes csoportok körvonalazására. Ebben a munkájukban vezették be a Cimicomorpha és Pentatomomorpha neveket, melyek hatására illetve adaptációjával történt később a jelenleg is elfogadott alrendek kialakítása. A poloskák mellett számos cikket szentelt kártevő rovarok biológiájának és az ellenük való védekezésnek.

1979-től az oxfordi egyetem zoológia tanszékének élére került, s ezt a posztot 1993-ig töltötte be; később az egyetem tiszteletbeli rektora. Életének oxfordi szakaszát a közösségökológia határozta meg, számos meghatározó jelentőségű publikációja született ezen a területen is. Tanulmánya arról, hogy hogyan befolyásolja az élőhely a rovarok természetes szelekcióját, a *Journal of Animal Ecology* egyik legtöbbet idézett cikke (Habitat, the temple for ecological strategies? *J. Anim. Ecol.* 46 [1977]: 337–365. A Don Stronggal és John Lawtonnal közösen írt munkája (*Insects on Plants*, 1984), valamint a Barrie Juniperrel szerkesztett könyve (*Insects and the Plant Surface*, 1986) a tápnövény–rovar kapcsolat alapvető feldolgozása. A rovarpopulációk tanulmányozásának ökológiai módszereiről írt könyve némiképp rövidítve magyar fordításban is megjelent és népszerű munkává vált (*Ökológiai módszerek – különös tekintettel a rovarpopulációk tanulmányozására*. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1984). Utolsó könyvében az életformák evolúcióját tekintette át a legősibb egysejtűektől az élővilág mai változatosságáig (*The Story of Life*, 2003).

Ismert volt vezetői és döntéshozói tehetségéről; befolyásos zoológusként részt vett számos környezetvédelmi tudományos bizottság munkájában. A Royal Commission on Environmental Pollution elnökeként vezetésével készült el 1983-ban a *Lead in the Environment* című jelentés, mely a levegő ólomszennyezésének veszélyeit tárgyalta; e dokumentum vezetett az ólommentes üzemanyagok Nagy-Britanniai bevezetéséhez. Élete utolsó hónapjai is aktívan teltek, nyugdíjazása után is rendszeresen oktatott és részt vett az egyetem munkájában.

Rédei Dávid

Rövid hírek

125 éves a hazai intézményes növényvédelmi állattani kutatás. Noha korábban is ráakadunk a növényi kártevő állatokkal kapcsolatos megfigyelésekre és kutatásokra, a hazai szervezett, intézményes kutatás az Országos Phylloxera Kísérleti Állomás 1880. évi megalapításával vette kezdetét. A veszedelmes szőlő-gyökértetűt tekinthetjük az „intézmény-alapító” tényezőnek, amelyhez tíz évvel később csatlakozott a marokkói sáska is. A Kárpát-medencében addig ismeretlen sáska-faj – kisebb-nagyobb megszakításokkal - évtizedeken keresztül pusztított a Nagy-Alföld különböző részein. Ez kényszerítette ki, hogy a filoxéra-állomást 1890-ben kibővítve létrehozzák a Magyar Királyi Állami Rovartani Állomást. (Neve még ma is olvasható a Meteorológiai Intézet falán, ahol egy darabig a Rovartani Állomás is székelte.)

Mindkét intézmény a Magyar Rovartani Társaság életében is jelentős szerepet betöltő Horváth Géza vezetése alatt indult/működött, Jablonowski József csak 1896-ban vette át a Rovartani Állomás vezetését. Őket tekinthetjük a hazai növényvédelmi állattani kutatások megalapozóinak, de mindketten kivették részüket rendszertani, faunisztikai kutatásokból is.

E két intézményt tekinthetjük az MTA Növényvédelmi Kutatóintézet közvetlen elődjeinek, amely ilyen néven 1932 óta működik, miután kiegészült a növénypatológiai és kémiai osztályokkal is.

Nagy Barnabás

Ki minek örül? A Londoni Természettudományi Múzeum honlapja „szenzációs” felfedezésről számol be. Oxfordshire egyik komposztakupacában nem kevesebb, mint nyolc példányát fedezték fel Nagy-Britannia egyik legritkább rovarának, a lőtücsöknek (*Gryllotalpa gryllotalpa*)! A faj az országban a kihalás szélén áll; az elmúlt 25 évben mindössze 4 bizonyított megfigyelése ismert, és 45 év óta ez az első eset, hogy egyszerre egynél több példányt találtak. A faj megmentésére program indult az English Nature természetvédelmi szervezet, Bryan Pinchen „független ökológus és lőtücsök-specialista”, a Bristoli Állatkert és a Londoni Természettudományi Múzeum részvételével. Kérésük: ha bárki olyan szerencsés, hogy ezzel a „precious” (= becses) rovarral találkozik, eszébe ne jusson háborgatni, hanem fényképezze le, engedje vissza oda, ahol találta, és azonnal lépjen kapcsolatba az említett szervezetek egyikével. Honi tagtársaink pedig gondoljanak erre a hírre, amikor tavasszal azon mérgelednek, hogy kertjükben a „precious” rovar már megint kitérte a palántákat. (A cikk az alábbi helyen olvasható: www.nhm.ac.uk/about-us/news/2005/sept/news_6328.html)

Merkl Ottó

November 29-én tanácskozást rendeztek a NAK-ban az " Integrált termesztés a kertészeti és szántóföldi kultúrákban" témakörben. A kifejezetten növényvédelmi előadásokon kívül számos rovar-biológiai, - ökológiai előadás is elhangzott elsősorban a gypjaslepkéről (5 előadás, főként a bakonyi gradációról, a természetes ellenségek szerepéről, környezetkímélő védekezésmódokról), a diót károsító almamolyról és az amerikai kukoricabogár magyarországi helyzetképéről.

Nagy Barnabás

Düsseldorfban tartották a 18. nyugatnémet entomológos-napokat (18. Westdeutscher Entomologentag, 2005. nov. 19-20.) Számos előadás hangzott el, elsősorban a vízi entomológiai, lepkészeti, orthopterológiai, koleopterológiai, dipterológiai és hymenopterológiai munkacsoportok keretében. Az előadások összefoglalói www.wet2005.de.vu alatt érhetők el.

Nagy Barnabás

Sok régi-új álcincér. Dr. Vladimír Svihla, a prágai Nemzeti Múzeum bogárgyűjtemény munkatársa az álcincérfélék (Oedemeridae) egyik vezető szaktekintélye. Régi és friss álcincér-anyagainkat folyamatosan határozza; a vizsgálat alanyait kollégáim a prágai rovarbörzén cserélik ki (így olcsóbb a kölcsönzés). Legutóbb visszaküldte az összes tőlünk kapott *Sparedrus*-példányt (hazánkban a genusznak egyetlen faja honos, a *Sparedrus testaceus*; Európában még egy-egy faj él Olaszországban és Spanyolországban). Valamennyi visszakapott példány új fajokat képvisel, és „legalább” paratípus, de holotípusok is akadnak közöttük. A bogarakat nagyrészt lepkészek, kistrészt amatőr bogarászok fogták Nepálban, Pakisztánban, Afganisztánban, Kazahsztánban és Iránban.

Álcincér-anyagunk egy részének hányatott a sorsa. Legalább kétezer példányt még néhai Kaszab Zoltán küldött el feldolgozásra néhai Ross Arnett-nek, aki a maga idejében az Amerikai Egyesült Államok „főbogarászána” kiáltatott ki, és magát álcincér-specialistának tekintette. Nem kisebbítve koleopterológiai érdemeit, például a genuszhatározó szintjéig lemenő hatalmas összefoglaló munkáját az amerikai bogárfaunáról (és különben is, *sic tibi terra levis* – legyen neki könnyű a föld), meg kell mondanom, álcincéreinken keveset lendített. Az 1960-as évekbeli kiküldés után Kaszab Zoltán az 1980-as (!) évek elején bátorkodott érdeklődni az anyag felől, mire azt a választ kapta, hogy köszöni a kioktatást(?), de ő (R. A.) nem szokott hozzá az ilyesmihez. (Hogy hol tart a feldolgozásban, arról nem esett szó). Néhány évvel ezelőtti halála után – tehát a 2000-es évek elején – kollégái sűrű bocsánatkérések közepette visszaküldtek minden kölcsönzött példányt. A 8–10 fadobozba zsúfolt anyaggal a kiküldéshez képest a negyven-egynéhány év alatt gyakorlatilag semmi nem történt. Ezt kapja meg most adagolva Vladimír Svihla, és dolgozik rajta szakaszosan.

Merkel Ottó

MRT Hírek

XXVII. Magyar Rovarászati Napok (2005. november 18–19)

A XXVII. Magyar Rovarászati Napok a hagyományoktól eltérően csak kétnapos volt. Ennek az volt az oka, hogy az Almássy téri Szabadidőközpont csak szombatra tudott helyet biztosítani a rovarbörzének, így november 19-én délelőtt került megrendezésre a börze, míg délután zajlott az előadóülés.

Az is újdonság volt, hogy a Választmány döntése értelmében az eddigi évek gyakorlatától eltérően nem a teljes Választmány, hanem az elnök és a titkár által felkért bizottság bírálta el a beérkezett pályamunkákat. Idén csak egyetlen dolgozat érkezett, mely második díjat kapott; a dolgozatot a Rovarászati Napok péntek délutáni ülésén az első szerző előadás keretében ismertette. A többi kategóriában számos, sokszor igen színvonalas pályamunkát küldtek be tagtársaink, így minden kategóriában kiosztásra került első díj, esetenként több is.

Dolgozat:

II. díj: Dr. Medvegy Mihály, Dr. Pintér Antal, Székely Kálmán, Retezár Imre és Szalóki Dezső: „Borcsapdázással szerzett tapasztalataink”

Gyűjtemény:

I. díj: Dr. Medvegy Mihály, Dr. Gere Géza, Dr. Pintér Antal és Retezár Imre Perurovarvilágát bemutató gyűjteménye

II. díj: Rozner István bogárgyűjteménye

II. díj: Nádai László lemezescsápú-gyűjteménye

III. díj: Németh Tamás egy fűskamra bogarait bemutató tematikus gyűjteménye

Képzőművészeti alkotások és fotók:

I. díj: Kovács Sándor színes ceruzával készült, nagylepkéket bemutató rajzsorozata

I. díj: Rahmé Nikola rovarfotói

I. díj: Vincze Tamás hártváscsárnyú-fotói

II. díj: Ruzsnavszky Ferenc rovarfotói

III. díj: Németh Tamás bogárfotói

III. díj: Oláh Tamás egyenescsárnyú-fotói

III. díj: Nádai László bogarakat bemutató diasorozata

A díjak értéke:

I. díj: 12000–15000 Ft

II. díj: 8000–10000 Ft

III. díj: 5000–8000 Ft

Sóvári Zsolt tagtársunk a Zakkpakk nevű, rovarászati eszközöket, könyveket, túrafelszerelést és számos egyéb hasznos holmit forgalmazó cég (melynek kínálatáról a www.zakkpakk.info honlapon tájékozódhatunk) nevében nagy értékű tárgyjutalmakat ajánlott fel a pályázóknak. A hátizsákot, övtáskákat, vízálló jegyzetfüzeteket, sapkákat, kullancskiszedő csipeszeket és sok más ajándékot rejtő csomagokat Vincze Tamás, Ruzsnavszky Ferenc, valamint Dr. Medvegy Mihály és szerzőtársai kapták.

A pályamunkákból rendezett kiállítást november 18-án és 19-én lehetett megtekinteni a Budapesti Corvinus Egyetem Kertészettudományi Karának „A” épületében. Dr. Merkl Ottó, mint az elmúlt években, idén is a Természettudományi Múzeum Bogárgyűjteményének néhány doboznyi bogarával gazdagította a kiállítást, amit a bírálóbizottság oklevéllel köszönt meg.

Rédei Dávid